

Utlåtande 2017:97 RI+IX (Dnr 106-1334/2016)

Införande av valobservatörer

Motion (2016:93) av Lotta Edholm (L)

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.
Motion (2016:93) av Lotta Edholm (L) om införande av valobservatörer
anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Föredragande borgarråden Karin Wanngård och Ann-Margarethe Livh anför följande.

Ärendet

Lotta Edholm (L) anför i en motion till kommunfullmäktige att förtroendet för den demokratiska valprocessen i ett demokratiskt samhälle är avgörande för statsmaktens legitimitet. Och att felaktigheter vid röstning inte bara innebär att medborgarnas röster inte blir hörda, utan också att de styrande inte har ett demokratiskt mandat för sin maktutövning. I Sverige är förtroendet för demokratins integritet starkt, men Sverige är inte helt förskonat från valfusk. Det har förekommit att personer har dömts för otillbörligt verkande vid röstning.

Motionären skriver vidare att Stockholms stad bör se till att oberoende och opartiska valobservatörer observerar valen år 2018 för att säkerställa att det inte råder några tvivel om valprocessens integritet. Det kan ske genom att staden tillskriver regeringen och ber dem bjuda in någon internationell organisation att övervaka valet eller genom att staden kontaktar svenska eller internationella fristående organisationer och ber dem bidra med observatörer.

Som ett stöd för detta nämns händelser i samband med val som motionären menar har varit av sådan omfattning att valresultatets själva korrekthet har kunnat ifrågasättas.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, valnämnden, Organisationen för Säkerhet och Samarbete i Europa (OSSE), The International Institute for Democracy and Electoral Assistance (IDEA). Organisationen för Säkerhet och Samarbete i Europa (OSSE) och The International Institute for Democracy and Electoral Assistance (IDEA) har ej inkommit med svar.

Stadsledningskontoret anser att det inte finns någon anledning för kommunfullmäktige i Stockholm att besluta om valobservatörer vid valen 2018. Då röstmottagning är en offentlig förrättning välkomnar staden vem som helst att observera valen. Det behövs inget särskilt tillstånd för observation eftersom röstmottagning och rösträkning är offentliga.

Valnämnden ifrågasätter om det är förenligt med nämndens reglemente och uppdrag som lokal valmyndighet att bjuda in internationella valobservatörer. Mot bakgrund av att röstmottagning är en offentlig förrättning välkomnar valnämndens kansli vem som helst att observera valen.

Våra synpunkter

Det har på senare tid blivit allt vanligare att valresultat ifrågasätts internationellt. Oftast är det förlorare som ifrågasätter valutgångar men på senare tid har det även varit vinnare som velat ifrågasätta om de egentligen inte borde haft fler röster. Ifrågasättande av val är en direkt fara för det demokratiska samhällets legitimitet. I tider där alternativa fakta presenteras parallellt med fakta är det än viktigare att slå fast de slutsatser som redovisas i valnämndens respektive stadsledningskontorets tjänsteutlåtande avseende det svenska valsystemet.

Inför allmänna valen år 2010 genomfördes en s.k. Needs Assessment Misson i Sverige av OSSE:s fristående observationsorgan ODIHR. Av rapporten framgår att OSSE/ODIHR inte finner någon anledning att genomföra en valobservation av de allmänna valen år 2010. Det svenska valsystemet präglas av öppenhet och god insyn i valprocessen. Valadministrationen präglas av professionalism och opartiskhet samt att ingen oro uttrycks i samband med fungerande demokratiska institutioner, respekt för grundläggande friheter och insyn i valprocessen. Inför valen år 2014 bjöd

Sveriges regering in OSSE/ODIHR att observera det svenska valen. Ingen valobservation gjordes.

Det finns med andra ord anledning att känna en stor tilltro till det svenska valsystemet. Detta präglas av en mycket stor öppenhet och transparens. De som vill kan fullt ut observera det svenska valsystemet i samtliga vallokaler, utan särskilda inbjudningar.

Det innebär inte att det inte kan finnas konfliktande intressen i ett val. Det gemensamma målet om att höja valdeltagandet och därför tillgängliggöra vallokaler i miljöer där mycket människor vistas kan hamna i konflikt med det likaledes legitima intresset för partier att informera om sin politik i samma publika lokaler. Det är därför välkommet att valnämnden avser ta fram riktlinjer för att tydliggöra gränserna för denna eventuella konfliktyta. Det är också så det svenska valsystemet fungerat historiskt. När problem uppstått som kunnat bidra till att valsystemets legitimitet ifrågasatts har regler förändrats eller tydliggjorts för att garantera systemets trovärdighet.

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Motion (2016:93) av Lotta Edholm (L) om införande av valobservatörer

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådens förslag.

Reservation anfördes av borgarrådet Lotta Edholm (L) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Motion (2016:93) av Lotta Edholm (L) om införande av valobservatörer bifalls.
2. Därutöver anføres följande.

Föredragande borgarråden skriver att ”ifrågasättande av val är en direkt fara för det demokratiska samhällets legitimitet”. Det stämmer att det är mycket olyckligt om tilltron till valprocessen sviktar, och därför föreslår Liberalerna att Stockholms stad ska bjuda in valobservatörer för att öka väljarnas tilltro till att valen går korrekt till.

Man kan dock tolka föredragande borgarrådens synpunkter som att det vore fel att ifrågasätta val även när det finns problem att peka på. Det vore i så fall en mycket olycklig ståndpunkt. Mycket mer betydelsefullt för det demokratiska samhällets legitimitet än att valen *ifrågasätts* är naturligtvis att valen *faktiskt* går korrekt till och att det inte finns skäl att ifrågasätta valen.

Även om jag, precis som i motionen, vill framhålla att förtroendet för demokratins integritet är starkt, så är det svenska valsystemet inte perfekt. Tidigare

valobservationer utförda av fristående organisationer har visat på brister i valadministrationen. Exempelvis visade den observation av de allmänna valen i Stockholm 2014 som ett tvärpolitiskt projekt, i form av Silc, Green Forum, CIS och Palmecenter, stod bakom, att det ställvis fanns problem med ordningen i vallokalerna och omfattande problem med familjeröstning där familjemedlemmar gick in i båsen och röstade tillsammans. Problemen var särskilt omfattande i vallokaler med ett stort antal nya väljare, vilket naturligtvis är extra olyckligt.

Sådana iakttagelser visar på vikten av valobservation och värdet av att bjuda in organisationer, såväl svenska som utländska, att observera valen. Att vem som helst har rätt att observera ett val betyder inte att staden inte särskilt bör anstränga sig för att få observatörer på plats.

Med tanke på majoritetens höga profil i demokratifrågor är det märkligt hur lättvindigt man verkar ta på den delen av kommunens verksamhet som berör demokratins kärna, nämligen valadministrationen. Jag påminner om att finansborgarrådet i ett tidigare ärende avvisat alla behov av att ändra det kritiserade systemet för placering av valsedlar, där väljarna själva utan närmare instruktioner förväntas garantera sin egen valhemlighet genom vad som för en neutral betraktare torde framstå som ett ganska irrationellt agerande, nämligen att plocka på sig valsedlar för partier som man inte tänker rösta på. Finansborgarrådet är där oense med sin egen regering, som ju tillsatt en utredning som föreslagit förändringar, låt vara att utredningens förslag är behäftat med sådana brister att det inte bör ligga till grund för lagstiftning.

Föredragande borgarråden berör också frågan om förtidsröstningslokaler i publika miljöer. Jag välkomnar att valnämnden tar fram tydliga riktlinjer i denna fråga, inte minst med tanke på att det från Socialdemokraternas sida i andra kommuner skett problematiska kampanjaktiviteter där vallokalens neutralitet kränkts, såsom påpekas i motionen.

Jag vill vara tydlig med att partier inte kan ha ett ”legitimt” intresse av att kampanja i och i anslutning till vallokaler, oavsett om dessa är förtidsröstningslokaler eller ordinarie vallokaler. Denna princip kan inte åsidosättas med syfte att höja valdeltagandet. Om partiernas och väljarnas intressen står i konflikt är det väljarnas intresse av att kunna utföra valhandlingen på en politiskt neutral plats som måste ha företräde. Det får inte förespeglas att det föreligger en falsk konsensus i denna fråga om att det bör göras en kompromiss mellan motstående intressen.

Sammanfattningsvis vidhåller jag att Stockholms stad bör bjuda in svenska och/eller utländska valobservatörer för att få fler personer på plats som kan observera att saker och ting går rätt till och dessutom få möjlighet att dra lärdom av observatörernas slutsatser. Vi kan inte ha nog med säkerhetsmekanismer när det handlar om att upprätthålla valprocessens integritet.

För övrigt är ”konfliktande” inte ett ord.

Särskilt uttalande gjordes av borgarråden Anna König Jerlmyr, Joakim Larsson och Cecilia Brinck (alla M) enligt följande.

Föredragande borgarråden skriver att ”ifrågasättande av val är en direkt fara för det demokratiska samhällets legitimitet”. Det stämmer att det är mycket olyckligt om

tilltron till valprocessen sviktar. Man kan dock tolka föredragande borgarrådens synpunkter som att det vore fel att ifrågasätta genomförandet av val även i de fall när det finns faktiska problem att peka på. Det vore i så fall en mycket olycklig ståndpunkt. Mycket mer betydelsefullt för det demokratiska samhällets legitimitet än att valen ifrågasätts är naturligtvis att valen faktiskt går korrekt till och att det därför inte finns skäl att ifrågasätta valens genomförande.

Förtroendet för den svenska demokratins integritet är starkt, men det svenska valsystemet är inte perfekt. Tidigare valobservationer utförda av fristående organisationer har visat på brister i valadministrationen. Exempelvis visade den observation av de allmänna valen i Stockholm 2014 som ett tvärpolitiskt projekt, i form av Silc, Green Forum, CIS och Palmecenter, stod bakom, att det ställvis fanns problem med ordningen i vallokaler och omfattande problem med familjeröstning där familjemedlemmar gick in i båsen och röstade tillsammans. Problemen var särskilt omfattande i vallokaler med ett stort antal nya väljare, vilket naturligtvis är extra olyckligt.

Sådana iakttagelser visar på vikten av valobservation och värdet av att bjuda in organisationer att observera valen. Att vem som helst har rätt att observera ett val betyder inte att staden inte särskilt bör anstränga sig för att få observatörer på plats.

Med tanke på majoritetens höga profil i demokratifrågor är det märkligt hur lättvindigt de tar på den delen av stadens verksamhet som berör demokratins kärna, nämligen valadministrationen. Finansborgarrådet har i ett tidigare ärende avvisat alla behov av att ändra det kritiserade systemet för placering av valsedlar, där väljarna själva utan närmare instruktioner förväntas garantera sin egen valhemlighet genom vad som för en neutral betraktare torde framstå som ett ganska irrationellt agerande, nämligen att plocka på sig valsedlar för partier som man inte tänker rösta på. Finansborgarrådet är där oense med sin egen regering, som ju tillsatt en utredning som föreslagit förändringar, låt vara att utredningens förslag är behäftat med sådana brister att det inte bör ligga till grund för lagstiftning.

Föredragande borgarråden berör också frågan om förtidsröstningslokaler i publika miljöer. Vi välkomnar att valnämnden tar fram tydliga riktlinjer i denna fråga, inte minst med tanke på att det från Socialdemokraternas sida i andra kommuner skett problematiska kampanjaktiviteter där vallokalens neutralitet kränkts, såsom påpekas i motionen.

Partier kan inte ha ett ”legitimt” intresse av att kampanja i och i anslutning till vallokaler, oavsett om dessa är förtidsröstningslokaler eller ordinarie vallokaler. Denna princip kan inte åsidosättas med syfte att höja valdeltagandet. Om partiernas och väljarnas intressen står i konflikt är det väljarnas intresse av att kunna utföra valhandlingen på en politiskt neutral plats som måste ha företräde. Det får inte förespeglas att det föreligger en falsk konsensus i denna fråga om att det bör göras en kompromiss mellan motstående intressen.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Motion (2016:93) av Lotta Edholm (L) om införande av valobservatörer anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Stockholm den 3 maj 2017

På kommunstyrelsens vägnar:
K A R I N W A N N G Å R D

Ann-Margarethe Livh

Ulrika Gunnarsson

Reservation anfördes av Björn Ljung (L) med hänvisning till Liberalernas reservation i borgarrådsberedningen.

Särskilt uttalande gjordes av Anna König Jerlmyr, Joakim Larsson, Cecilia Brinck, Dennis Wedin och Markus Nordström (alla M) med hänvisning till Moderaternas särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Ersättaryttrande gjordes av Karin Ernlund (C) och Erik Slottnér (KD) med hänvisning till Moderaternas särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Remissammanställning

Ärendet

Lotta Edholm (L) anför i en motion till kommunfullmäktige att förtroendet för den demokratiska valprocessen i ett demokratiskt samhälle är avgörande för statsmaktens legitimitet. Och att felaktigheter vid röstning inte bara innebär att medborgarnas röster inte blir hörda, utan också att de styrande inte har ett demokratiskt mandat för sin maktutövning. I Sverige är förtroendet för demokratins integritet starkt, men Sverige är inte helt förskonat från valfusk. Det har förekommit att personer har dömts för otillbörligt verkande vid röstning.

Motionären skriver vidare att Stockholms stad bör se till att oberoende och opartiska valobservatörer observerar valen år 2018 för att säkerställa att det inte råder några tvivel om valprocessens integritet. Det kan ske genom att staden tillskriver regeringen och ber dem bjuda in någon internationell organisation att övervaka valet eller genom att staden kontaktar svenska eller internationella fristående organisationer och ber dem bidra med observatörer. Som ett stöd för detta nämns händelser i samband med val som motionären menar har varit av sådan omfattning att valresultatets själva korrekthet har kunnat ifrågasättas.

Med anledning av det ovan anförda yrkar Lotta Edholm (L):

Att kommunfullmäktige uppdrar åt kommunstyrelsen och valnämnden att se till att oberoende och opartiska valobservatörer medverkar till att observera de allmänna valen 2018 i enlighet med vad som ovan sägs.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, valnämnden, Organisationen för Säkerhet och Samarbete i Europa (OSSE), The International Institute for Democracy and Electoral Assistance (IDEA). Organisationen för Säkerhet och Samarbete i Europa (OSSE) och The International Institute for Democracy and Electoral Assistance (IDEA) har ej inkommit med svar.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 20 februari 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Vår demokrati bygger på att medborgare har förtroende för sin egen möjlighet att påverka och att de allmänna valen har legitimitet bland medborgarna. Det är därför ytterst viktigt att lagar och regler är tydliga och att system och rutiner för valen är möjliga att granska. Frågan om propaganda i anslutning till ett röstmottagningsställe är något som engagerar många väljare. Det kan i stadsmiljö vara svårt att avgöra vad som är propaganda i anslutning till ett röstmottagningsställe varför staden har för avsikt att inför valen 2018 ta fram enhetliga riktlinjer och instruktioner för att hantera frågor som rör propaganda i anslutning till röstmottagningsställen.

Den svenska vallagstiftningen innehåller inga regler om valobservatörer vilket har sin bakgrund i att valförrättningen och rösträkningen är offentliga förrättningar i Sverige som kan följas av alla. I många andra länder är förrättningarna inte öppna på detta sätt. Mot denna bakgrund finner stadsledningskontoret ingen anledning för kommunfullmäktige i Stockholm att besluta om valobservatörer vid valen 2018. Mot bakgrund av att röstmottagning är en offentlig förrättning välkomnar staden vem som helst att observera valen. Det behövs inget särskilt tillstånd för observation eftersom röstmottagning och rösträkning är offentliga.

Stadsledningskontoret föreslår att motion (2016:93) om införande av valobservatörer av Lotta Edholm (L) anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Valnämnden

Valnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 7 december 2016 följande.

Valnämnden hänvisar till detta tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation anfördes av Oscar Wåglund Söderström (L), *bilaga 1*.

Valnämndens kanslis tjänsteutlåtande daterat den 16 november 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Otillbörligt verkande vid röstning

Enligt brottsbalkens 17 kap 8 § kan den som vid val till allmän befattning eller vid annan utövning av rösträtt i allmänt ärende söker hindra omröstningen eller förvanska dess utgång eller annars otillbörligen inverka på omröstningen dömas för otillbörligt verkande vid röstning. Otillbörligt verkande vid röstning kallas ibland för ”valfusk”.

I en dom från Stockholms Tingsrätt 2004 (Mål nr B1466-03) dömer tingsrätten två

personer för otillbörligt verkande vid röstning. Domen överklagas av en person och Svea Hovrätt fastställer tingsrättens dom. Det domstolen hade att pröva var om budröstning organiserats och genomförts enligt de förutsättningar som förelegat enligt vallagen. Det var inte såsom motionären skriver fråga om ”poströstning” eller vid den tiden kallad särskild röstmottagning, förtidsröstning med begränsad öppethållande, som valnämnden ansvarar för. Om budröstning har genomförts enligt gällande regler i vallagen har även prövats vid ett flertal tillfällen av Valprövningsnämnden och i flera fall har nämnden också fastställt att det varit avvikelser från föreskriven ordning (tex. VPN 1977:4, 1998:28 och 2010:92).

Budröstning

Efter valen 2002 tillsattes en parlamentarisk kommitté med syfte att se över bestämmelserna i vallagen och lämna förslag till en ny vallag. Regeringen uttalar i propositionen att det mot bakgrund av att det har förekommit eller har misstänkts förekomma oegentligheter avseende vem som agerat bud föreslås en viss uppstramning av budets roll. I och med den nya vallagen 2006 skärptes reglerna kring budröstning på så sätt att budet ska på ytterkuvertet för en budröst ange i vilken egenskap denne uppträder som bud. Genom denna förändring menar regeringen att väljaren och budet måste ägna särskild uppmärksamhet åt villkoren för budröstning (Prop. 2004/05:163 s. 77 ff). Saknas någon uppgift på budkuvertet ska röstmottagaren behålla ytterkuvertet och lämna det vidare till valnämnden och väljaren får göra om proceduren.

Propaganda

Valprövningsnämnden (VPN) prövar klagomål om allmänna val, det vill säga val till riksdag, landsting och kommun samt val till Europaparlamentet.

Enligt 8 kap. 3 § vallagen får det på ett röstmottagningsställe eller i ett utrymme intill detta inte förekomma propaganda eller annat som syftar till att påverka eller hindra väljarna i deras val. Vid valen 2010 hade VPN att avgöra två ärenden av stor betydelse för kommande lagstiftning gällande tillämpningen av denna regel.

Stockholms Central

Vid valet 2010 överklagades Valmyndighetens beslut att fastställa utgången av valet till riksdagen i Stockholms kommuns valkrets. Den som överklagade valet menade att Stockholms stad anordnade förtidsröstning i Centralhallen på Stockholms Central. Samtidigt pågick politisk propaganda alldeles intill platsen för röstmottagning. Detta står i strid med 8 kap. 3 § vallagen och det kan inte uteslutas att väljarna påverkades av den politiska verksamheten.

VPN uttalar i sitt beslut att det inte är möjligt i den ganska allmänt formulerade bestämmelsen i 8 kap. 3 § vallagen, närmare precisera inom hur stort område omkring en röstningslokal det inte får förekomma politiska aktiviteter. Det är också svårt att i efterhand bedöma i vad mån väljarna nåtts av de olika politiska aktiviteter som pågått på det utrymme som disponerades av de politiska partierna. VPN kommer dock till den slutsatsen att utrymmena var belägna så nära röstningslokalen och att aktiviteterna

inom partiernas utrymme, åtminstone stundtals hade en sådan form att de nådde väljarna i röstningslokalen. Därmed finner VPN att kraven i 8 kap 3 § vallagen inte kan anses uppfyllda och att det har inneburit en avvikelse från föreskriven ordning. Det går däremot inte att visa att det har påverkat valresultat och beslutet ledde därför inte till omval.

Kommunalvalet i Örebro

Efter valet 2010 inkom flera överklaganden om Länsstyrelsen i Örebro läns beslut om att fastställa utgången av valet till kommunfullmäktige i Örebro.

När det gäller det valtält som placerats på ca 10 meters avstånd från ingången till biblioteket i Vivalla gör VPN ett likartat resonemang som i deras avgörande avseende Stockholms Central och finner att det inte är förenligt med 8 kap 3 § vallagen. Det som sedan ledde till att det blev omval i en valkrets i Örebro kommun var sammantaget flera händelser som gjorde att det inte gick att utesluta att det kan ha påverkat valresultatet. Det var en förtidsröst som inte skickades från Halmstad kommun. Utredningen visade att 17 felaktigt gjorda budröster hade godkänts. I fråga om biblioteket i Vivalla upprätthölls inte den ordnings om krävs enligt 8 kap 4 § vallagen då den valskola som hölls i valtältet kom in i röstningslokalen samt att partiföreträdare följde med in i lokalen och det var enligt VPN inte förenligt med 8 kap 3 § vallagen.

Avgränsningar

Både Valmyndigheten och VPN pekar i sina erfarenhetsrapporter från valen 2010 att en allt mer tillgänglig röstningsprocess ger upphov till att det blir nödvändigt att ha en striktare syn på lokalernas avgränsning i förhållande till kringliggande aktiviteter.

2011 års vallagsutredning fick i uppdrag att föreslå förändringar i vallagen.

Regeringen understryker i propositionen till den nu gällande vallagen att det skydd som väljarna har rätt till i en röstningslokal, bl.a. att i enlighet med 8 kap 3 § vallagen inte utsätts för politisk propaganda i muntlig, skriftlig eller annan form, måste kunna garanteras. Vidare måste det vara klart inom vilket område röstmottagarna har befogenhet och skyldighet att upprätthålla sådan ordning som förutsätts för att väljaren ostört ska kunna genomföra sin valhandling. Regeringen föreslår därför att det i vallagen tas in en ny bestämmelse med innebörden att en lokal för röstmottagning ska vara tydligt avgränsad och även i övrigt lämpad för ändamålet så att väljare inte hindras eller störs under röstningen.

Valobservation

Valobservation innebär internationell observation av allmänna val. Inför varje val i Sverige kommer det grupper för att observera valen. Det behövs inget särskilt tillstånd för observation eftersom röstmottagning och rösträkning är offentliga.

Organisationen för Säkerhet och Samarbete i Europa (OSSE)

Inför allmänna valen 2010 genomfördes en s.k. Needs Assessment Mission i Sverige av OSSE:s fristående observationsorgan ODIHR. Av rapporten framgår att OSSE/ODIHR inte finner någon anledning att genomföra en valobservation av de allmänna valen 2010. Det svenska valsystemet präglas av öppenhet och god insyn i

valprocessen. Valadministrationen präglas av professionalism och opartiskhet samt att ingen oro uttrycks i samband med fungerande demokratiska institutioner, respekt för grundläggande friheter och insyn i valprocessen.

Inför valen 2014 bjöd Sveriges regering in OSSE/ODIHR att observera det svenska valen. Ingen valobservation gjordes.

Valobservation vid de allmänna valen 2014

Vid de allmänna valen 2014 genomförde Swedish International Liberal Centre (SILC), Centre Party International Foundation, Olof Palme International Center och Green Forum en gemensam valobservation av 188 av de totalt 537 vallokalerna i Stockholms stad.

Den rekommendation som organisationerna gör avseende propaganda i anslutning till en vallokal är att röstmottagarna bör få tydliga instruktioner och riktlinjer om att ta bort valaffischer och valmaterial.

Kansliets slutsatser och förslag

Ifråga om de händelser som motionären tar upp vid valen 2010 har lagstiftaren beaktat detta, och i och med ändringarna i vallagen har det förtydligats vad som är röstmottagarnas ansvar. Redan inför valen 2014 lade kansliet ner ett stort arbete med att se till att alla röstmottagningsställen var väl avgränsade samt att kansliet i utbildningen av röstmottagarna tog upp deras ansvar hålla ordning i och kring ett röstmottagningsställe.

Frågan om propaganda i anslutning till ett röstmottagningsställe är något som engagerar många väljare och kansliet får frågor om detta vid valen. Det kan i stadsmiljö vara svårt att avgöra vad som är propaganda i anslutning till ett röstmottagningsställe. Kansliet har därför för avsikt att låta valnämnden inför valen 2018 ta fram enhetliga riktlinjer och instruktioner för att hantera detta.

Kansliet ifrågasätter om det är förenligt med nämndens reglemente och uppdrag som lokal valmyndighet att bjuda in internationella valobservatörer. Mot bakgrund av att röstmottagning är en offentlig förrättning välkomnar valnämndens kansli vem som helst att observera valen.

Reservationer m.m.

Valnämnden

Reservation anfördes av Oscar Wåglund Söderström (L) enligt följande.

I ett demokratiskt samhälle är förtroendet för den demokratiska valprocessen avgörande för statsmaktens legitimitet. Det svenska valsystemet är på det hela taget starkt, men saknar därför inte brister. De fall av otillbörligt verkande vid röstning som motionären pekar på är naturligtvis särskilt allvarliga, men andra brister i det svenska valsystemet inkluderar exempelvis släktingar går in i valbåset samtidigt) liksom problem med valsedlarnas placering.

Detta var något som bl.a. påpekades av Swedish International Liberal Centre (Silc) vid dess observationer av 2014 års val. Att valobservatörer övervakar svenska val innebär en kvalitetshöjande faktor eftersom valobservatörerna tar med sig andra perspektiv till den svenska valprocessen.

Det är i och för sig helt sant att alla har rätt att observera val i Sverige. Men för att uppmuntra valobservation av internationella eller på annat sätt fristående organisationer, i synnerhet sådana med omfattande erfarenhet av valobservation, kan ett officiellt agerande från stadens sida tjäna som signal. I sammanhanget kan nämnas att det inte behöver vara valnämnden som står för inbjudan utan att denna också kan komma från kommunstyrelsen.

Mest önskvärt vore naturligtvis om regeringen tog initiativ till en sådan inbjudan. I avvaktan på ett sådant initiativ bör staden agera, antingen genom att kontakta lämpliga organisationer direkt eller genom att tillskriva regeringen.

Nämnden behandlar vid detta sammanträde en remiss om förslag till nytt förfarande med valsedlarna i samband med röstning. Liberalerna pekar i anslutning till det ärendet på allvarliga brister i utredningens förslag. Skulle det förslaget ändå bli verklighet, finns det ytterligare starka skäl att verka för att valobservatörer närvarar vid valet i Stockholm för att observera hur det nya systemet fungerar i praktiken och för att såväl staden som statliga myndigheter ska kunna dra lärdom av deras observationer.